

Išskirtinė knyga artėjančioms šventėms

Artėjančios Kalėdų bei Naujųjų metų šventės – puiki proga įteikti artimiausiems žmonėms kitokią knygą: menišką, kokybišką, unikalios dizaino ar rankų darbo. Knygų leidėjai šiandien pažengę taip toli, kad kartais leidinys jau labiau primena meno objektą nei įprastą popierinę knygą. Ji gali būti siūta rankomis, įdėta į odinę ar metalinę dėžutę ar panaši į raktų pakabuką. Tokia, kokią tik sukuria dailininko fantazija ir leidžia įgyvendinti jo profesinis meistriškumas.

Gražiausių knygų konkursai rengiami visame pasaulyje, ne išimtis ir Lietuva. Vilniaus knygų mugėje kasmet skelbiamus Knygos meno konkurso nugalėtojus išrinkti tampa vis sudėtingiau, nes išskirtinių lietuviškų leidinių niša po truputį pildosi.

Viena iš Knygos meno konkurso organizatorių, Lietuvos kultūros ministerijos Profesionaliosios kūrybos ir tarptautiškumo politikos skyriaus patarėja, Vilniaus knygų mugės organizacinio komiteto narė Rasa Bačikonytė visada atkreipia dėmesį į knygas, kurias iš karto norisi paaimti į rankas: „Graži knyga man – kai gera ją laikyti, vartyti, kai akiai malonus ir nevarginantis šriftas, racionaliai ir skaityti patogiai apskaičiuoti tarpai tarp eilučių – nei per dideli, tarsi ore pakabinantys tekstą, nei pernelyg suspausti, apsunkinantys skaitymą, teksto blokui proporcingos vidinės ir išorinės paraštės, funkcionaliai integruotos iliustracijos, kokybiškas įrišimas (pirmenybę teikiu siūtoms, ne klijuotoms), nerėksmingas viršelis“.

Kai kurių leidėjų tvirtinimą, kad knygos storais viršeliais patvaresnės ir ilgiau tarnauja bibliotekose, paneigia R. Bačikonytės asmeninė patirtis: iš bibliotekų imdama daugiau skaitomas knygas pastebėjo, kad būtent stori viršeliai sunkiau atlaiko dažną vartojimą. Jai pačiai priimtinesni ploni viršeliai, malonus liesti popierius. Tad labiausiai knyga laimi, kai visus jos išvardintus dalykus dailininkas sudeda į natūralią visumą. Nors tikrovėje skaitytojus veikia ir kitokie faktoriai: netikėtumas, naujoviškumas ar, priešingai, santūrus ir skoningas klasikinių tradicijų išlaikymas arba žaidimas jomis.

Vasario 20–23 d. vyksiančioje Vilniaus knygų mugėje bus apdovanotas pagrindinės Kultūros ministerijos įsteigtos premijos laimėtojas, taip pat kūrėjai grožinės literatūros ir eseistikos, vaikų, mokslinės bei dalykinės literatūros, meno leidinių ir kitose srityse. Knygos meno konkursas, pasak R. Bačikonytės, pirmiausia siekia įvertinti ir paskatinti, o platesne prasme – atkreipti dėmesį į tai, kad knyga yra ne tik jos turinys, bet ir pavidalas.

Lietuvoje įvertintos knygos pastebimos ir kitose šalyse. Tai rodo ir pernai metų pavyzdžiai: dailininkė Rasa Jančiauskaitė, iliustravusi Mariaus Marcinkevičiaus knygą „Maži eilėraščiai mažiems“ (išleido „Tikra knyga“) pakviesta tapti 2020 metų Bolonijos vaikų knygų mugės, garsiausios ir didžiausios tokio pobūdžio pasaulyje, vizualinio apipavidalinimo kūrėja.

Lietuvos konkurse diplomą laimėjusi dizainerių Ugnės Balčiūnaitės, Deimantės Brukštaitės, Jokūbo Mulersko, Džiugo Valančiausko, Linos Vyšniauskaitės (Godspeed Branding) sukurta R. Laužiko ir A. Astrausko knyga „How the Future King of England Ate Peacock in Vilnius: the Shared Cultural, Political and Culinary History of Britain and Lithuania“ (išleido Lietuvos kultūros institutas) gavo specialų paminėjimą Niujorko teisių mugės organizuojamame iliustruotų knygų dizaino konkurse, pateko į D&AD apdovanojimų finalą knygų dizaino kategorijoje, Baltijos šalių knygos meno konkurse laimėjo pirmąją vietą.

Lietuvoje pernai pagrindinę metų premiją laimėjusi dailininkės Sigutės Chlebinskaitės apipavidalinta knyga „Icchokas Rudaševskis. Vilniaus geto dienoraštis. 1941–1943/Togbukh fun Vilner geto. 1941–1943“ Japonijoje buvo įtraukta į D&AD apdovanojimų trumpąjį sąrašą. Evelinos Daciūtės ir Aušros Kiudulaitės „Laimė yra lapė“ (išleido „Tikra knyga“), išleista daugelyje šalių, pelnė Amerikos bibliotekų asociacijos The Batchelder apdovanojimą už išskirtiniausią JAV išleistą knygą vaikams.

Nestandartinėmis, išskirtinėmis, riboto tiražo knygomis Lietuvoje garsėja tokios leidybinės platformos kaip „Aukso žuvys“, „No Routine Books“ – pastarosios vienas iš įkūrėjų, dailininkas Gytis Skudžinskas kone kasmet Knygos meno konkurse pelno po vieną ar net kelias premijas. „No Routine Books“ leidiniai skirti meno mylėtojams, kolekcionieriams, smalsiems skaitytojams, kurie moka mėgautis, literatūros ar menotyros specialistams. Į savo kuriamas knygas šie kūrėjai dažnai žvelgia kaip į meno objektus, dažnai tampančius kito meno kūrinio ar parodos pratęsimu knygos formatu. Dažnai daug rankų darbo pareikalavusių leidinių tiražas irgi limituotas – iki 99 kopijų. „Mums labai patinka gražios knygos, jas kurdami įdedame daug meilės, jos kupinos nuoširdumo. Ir nesvarbu, ar labai greitai jas išparduosime, – prisipažįsta Vilma. – Svarbiausia, kad teisingas žiūrovas susirastų jam tinkamą knygą“.

Leidyklos „Aukso žuvys“ vadovei Sigitai Pūkienei knyga graži tada, kai joje dera visi elementai: dizainas, irišimas, popierius, šriftas: „Kai visi tie elementai pasirinkti sąmoningai, su idėja. Kai knyga turi konceptualų dizainą, kuri gali pajusti vos pažvelgęs į viršelį, o paėmęs į rankas pajunti tą „visu kūnu“. Vadinasi, tokia knyga turi veikti emocionaliai. Į ją ne tik norisi žiūrėti, ją tyrinėti, bet ir lengva bei patogiu skaityti“.

Rinkdama išskirtinę dovaną mylimam žmogui, leidyklos vadovė sako pirmiausia atkreiptų dėmesį į jo pomėgius, taigi, pirmiausia ieškotų knygos pagal turinį. Bet jei norėtų padaryti staigmeną ir praplėsti jo interesų sritį, parinktų įdomesnę, meniškai ir gražiai išleistą knygą. „Visada vertinga dovana bus ta, kuri turi išliekamąją vertę“, – nė kiek neabejoja S. Pūkienė.

Daugiau informacijos:

Inga Jurčienė

Rinkodaros skyriaus vadovė

Lietuvos parodų ir kongresų centras LITEXPO

El. p.: i.jurciene@litexpo.lt

Mob.: +370 672 30 784